Покрајински завод за заштиту природе

КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ У ОКВИРУ ЕКОЛОШКЕ МРЕЖЕ

Војводина скоро у целини припада Панонском биогеографском региону, у коме преовлађују културни типови предела, значајно измењени људским активностима. Од антропогених подручја доминирају пољопривредне површине 74,5% њене површине налази под културама. Описано стање је последица развојне стратегије региона током претходна два века, са основним циљем повећања интензитета пољопривредне производње. Природна вегетација степских и шумских предела је скоро у потпуности уништена, а одводњавањем су смањена некада пространа влажна станишта.

Могуће конфликтне зоне развоја енергетике и заштите природе у Војводини

Идентификована су четири основна стратешка правца развоја енергетике у АП Војводини у периоду до 2012. године: 1. изградња и реконструкција енергетских објеката већих снага за производњу електричне и топлотне енергије, 2. повећање производње сирове нафте и природног гаса путем концесија у земљи и из иностранства, 3. повећање енергетске ефикасности у свим енергетским секторима и 4. значајан пораст коришћења обновљивих и комбинованих извора енергије.

Погрешно планирање и позиционирање елемената електроенергетског система доводи до великих и често неповратних промена у природи. Ветрогенератори могу да имају девастирајући утицај на фауну птица гнездарица и миграната подручја на коме се налазе. Хидроелектране бесповратно (потапањем) мењају изглед предела на подручјима изградње неопходних хидроакумулационих језера. Линеарни подземни проводни елементи за нафту и гас могу да наруше морфологију и функције природних станишта и да узрокују неповратне промене у другим елементима животне средине, приликом хаварија. Пресудан значај у решавању ових конфликата у Војводини има правовремено просторно планирање распореда оваквих постројења, али и преиспитивање потребе изградње на неким локацијама израдом и евалуацијом студија процене утицаја на животну средину.

Далеководи мале, средње и велике напонске снаге

Стубови далековода малог напона, распростра-њени у насељима, често имају пресудну улогу за гнежђење беле роде: више од трећине парова беле роде у Војводини гнезди се на оваквим местима. То ствара еколошки проблем (честе електрокуције одраслих и младих јединки током сезоне гнежђења, али и миграције) и економске потешкоће (губитак узрокован испадима система у насељима). У Војводини се од 2005. систематски постављају вештачке металне платформе за гнезда беле роде, чији је циљ да гнездо издигну изнад нивоа жица.

Стубови далековода средњег напона, уколико садрже изолаторе окренуте на горе, постају привлачна и смртоносна места задржавања птица на миграцији. Решење је у изоловању конзола и самих изолазора пластичним увијачима.

Стубови далековода високог напона у Војводини служе интензивно од краја 1970-их као повољне структуре за гнежђење 11 врста птица, међу којима је и степско соко, глобално угрожена врста. Решење овог конфликта је у постављању платформи за гнежђење степског сокола на стубове високо-напонских далековода, у којима парови без ометања и опасности од рушења, завршавају циклус гнежђења.

Еколошка мрежа и инфраструктура

На локацијама где долази до неминовног укрштања еколошке мреже са различитим врстама инфраструктурне мреже примењују се техничка решења која омогућују функционисање еколошког коридора, односно смањују негативне утицаје на популације угрожених врста/станишних типова. Обавеза примене ових техничких мера је везана за присуство врста на списковима међународних конвенција и споразума.

Изградња и коришћење путева мења животне услове на површини која је неколико редова величине већа од саме површине саобраћајног коридора. Дуж коридора саобраћајнице се јављају промене еколошких услова (осветљеност, влажност ваздуха, брзина ветра и сл.). Саобраћај и транспорт робе убрзава ширење инвазивних врста, које угрожавају локалне животне заједнице. Вишегодишња емисија загађујућих материја може имати дугорочне негативне последице на живи свет.

Прелази за животиње омогућују кретање свих врста животиња. Бројне врсте користе обални појас водотока током миграције (еколошки коридори), па прелаз за животиње може да буде комбинован са мостовима изнад водотока. Прелази се најчешће граде испод пута, а у изузетним случајима као еколошки мостови изнад пута. Димензије прелаза су много више одређене понашањем животиња него телесним димензијама.

Смањење вероватноће доспевања животиња на пут је мера која служи очувању биодиверзитета, као и безбедности учесника у саобраћају. Код прометних саобраћајница неоходно је подићи ограду за дивљач, а на одређеним локалитетима примењивати додатна техничка решења за заштиту ситних врста.

Бициклистичке стазе омогућавају приступ природи са најмањим могућим загађењем околине, али њихова вештачка површина узрокује страдање слабо покретљивих, ситних животињских врста. Стазе трасиране по обалама водених тела отежавају кретање врста између влажног станишта и других локалитета и најчешће уништавају велики део обалне вегетације. Планирање трасе захтева темељно познавање карактеристика локалитета.

Уређење обале подразумева уништавање тршћака и приобалне мочварне вегетације који имају важну улогу у разлагању органске материје и служе за размножавање бројних организама. Ради очувања функционалности обалног појаса као еколошког коридора, поплочавање или бетонирање обале треба свести на најнеопходнији минимум.

Извори светлосног зрачења функционишу као светлосне клопке, привлачећи ситне ноћне врсте инсеката, али и врсте које се њима хране. Аутомобилски фарови могу заслепити дивљач на путу, због чега је на критичним деоницама неопходно поставити светлосне засторе. У непосредној близини природних станишта или код еколошких коридора треба избегавати постављање осветљења или ограничити период осветљености.

Назив пројекта: Примена принципа одрживог коришћења подручја значајних за очување биодиверзитета у оквиру еколошке мреже у АП Војводини;

Носилац пројекта: Покрајински завод за заштиту природе (2011. год.)

Финансијска подршка реализацији пројекта:

РЕПУБЛИКА СРБИЈА ФОНД ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Фонд за заштиту животне средине

Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој